

فاطمه صفری - شهروند: حقوقی | بارها برای

بسیاری از مایپیش آمده که هنگام عبور در مسیر پیاده‌رو به دلیل وجود موانعی (سد معبر) به ناچار مدتی صبر کرده یا این که مسیر را به سمت خیابان تغییر داده و مشکلاتی را هم برای خود و هم برای وسایل نقلیه به وجود آورده‌ام. طبیعی است که این عمل احتمال بروز حادثه را نیز به همراه دارد. البته فقط بحث اخسالات در قدم زدن در پیاده‌رو نیست، زمانی که سوارا مترو هم می‌شویم در شلوغی سراسام آور مترو حضور دستفروش‌ها هم مانع حرکت ما می‌شوند و در مواردی پر خاش و درگیری را نیز به همراه دارد. یکی از موارد احترام به حقوق شهروندی رعایت همین حریم‌های اجتماعی است و کم نیستند کسانی که معتقدند پیاده‌رو مقابل مغازه‌شان متعلق به آنهاست یا دستفروش‌هایی که در خیابان بساط می‌کنند، به راحتی مانع عبور و مرور شهروندان در پیاده‌رو و خیابان می‌شوند. از سسوی دیگر با داغ شدن بازار اسکن و ساختوسازها حتی در کوچه‌های تنگ و پارک نخاله‌ها و وسایل ساخت ساختمان‌ها نیز گاهی نیمی از کوچه را به خود اختصاص می‌دهد که عبور و مرور خودرو که هیچ، تردد همسایگان نیز به سختی انجام می‌گیرد. به راستی علت این رفتارهای اجتماعی آزار دهنده چیست؟ آیا قانون اجرائمی شود یا شهروندان به خود و قانون احترام نمی‌گذارند و چاره چیست؟ در گفت‌وگو با حقوقدانان به بررسی جوانب حقوقی این مسأله پرداخته‌ایم.

تعریف سد معبر

«سد در لغت به معنی مانع است و سد معبر یعنی مانع یا موانعی که بر سر راه عبور و مرور مردم باشد یا به هر عملی اطلاق می‌شود که باعث انسداد معابر عمومی شود، مانند: ۱- اشغال معابر از سسوی دستفروش‌ان، ۲- نصب دهک‌های غیر مجاز، ۳- تخلیه نخاله‌های ساختمانی و ریختن مصالح ساختمانی اعم از آجر، سیمان، شن، ماسه و... در معابر عمومی (البته این امر اگر برای مدت مشخص و با کسب مجوز از شهرداری باشد و نکات ایمنی رعایت شود، سد معبر محسوب نمی‌شود. ۴- توقف خودرو در مکان‌های غیر مجاز، ۵- حضور وسایل نقلیه برای فروش کالا در معابر و اشغال پیاده‌روها و میادین ایوبی‌فروش‌ان) ۶- تددگی گری و مهم‌تر از همه ۷- اشغال معابر از سوی صاحبان مغازه که عمدا اقدام به اشغال خیابان هم می‌کنند، به طوری که در شهر ما به صورت یک فر هنگ در آمده است که نمونه بارز این امر در خیابان‌های شهر کاملاً مشهود است. به هر صورت اشغال و مسدود کردن معابر و آنچه

به عنوان سد معبر مطرح می‌شود، به لحاظ قانونی عملی مجرمانه و مرتکب این عمل مستوجب مجازات است؛ زیرا معابر عمومی متعلق به عموم شهروندان است و کسی حق ندارد تحت هر شرایط و نامی معابر را تفتاع شخصی و آن را مسدود کند».

آیا سد معبر جرم است؟
«برای این که ما باید عملی جرم است؛ نه؟ باید آن فعل یا ترک فعل طبق قانون جرم معرفی شده باشد و همین برای آن مجازات است؛ مشخص کرده باشند.

دکتر عباس تدین، حقوقدان و استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی در این باره با اشاره به ماده ۴ قانون مجازات اسلامی در تعریف جرم، به «شهروند» توضیح می‌دهد: جرم عبارت است از هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است بنابراین جرم بودن یا نبودن عمل سد معبر بستگی به این دارد که در قوانین و مقررات موجود مجازاتی برای آن مقرر شده باشد یا خیر؛ به موجب قسمت اخیر ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی، هر کس اقدام به هرگونه تجاوز و تصرف عدوانی یا ایجاد مزاحمت یا ممانعت از حق در امرک متعلق به دولت یا بشرکت تعالی دولتی وابسته به دولت یا شهرداری‌ها یا اوقاف و... کند به مجازات یک ماه تا یکسال حبس محکوم می‌شود.

عباس تدین: هر گونه اشغال فضای عمومی به منظور استفاده شخصی بدون مجوز، سد معبر است و در قانون ۵۵ شهرداری تخلف شناخته شده و به شهرداری اجازه داده که بدون دستور قضائی با این خطایان برخورد کند

بنابراین هر امری تحت عنوان مزاحمت جرم است.

در ادامه این حقوقدان به قانون شهرداری‌ها اشاره کرده‌می‌گوید: هر گونه اشغال فضای عمومی به منظور استفاده شخصی بدون مجوز، سد معبر است و در قانون ۵۵ شهرداری تخلف شناخته شده است و به شهرداری اجازه داده شده که بدون دستور قضائی با این خطایان برخورد کند و وارد عمل نشود. البته از آن جا که سد معبر دارای مقاصد متعددی است، بهتر است شهرداری ابتدا با احترام و تذکر به برچیدن این موانع اقدام و از وارد کردن هر گونه خسارت مالی یا جانی پرهیز کند.

ایجاد محلی برای دستفروش‌ها

یکی از مشکلات در برخورد با دستفروش‌ان چه در مترو، چه در خیابان وجود این حقیقت است که این افراد از سر ناچاری به شغل‌های کاذب روی آورده‌اند و تنها با کسب اجازه از شهرداری

توضیح می‌دهند: اگر فروشندگان مکان لازم برای فروش اجناس خود داشته باشند، هیچ‌گاه بساط خود را در کنار خیابان یا در واگن‌های مترو نمی‌کنند. در این جا بهتر است شهرداری به جای جمع‌آوری دستفروش‌ان یا فروشندگان مترو اقدام به ایجاد مکانکی رایگان یا نیمه رایگان برای این نوع فروشندگان کند یا همانند عید که مکان‌هایی را برای مسافران در نظر می‌گیرند، اکنون نیز مکان‌هایی را برای ساماندهی کارتن‌خواب‌ها در نظر بگیریم تا معضل سد معبر کاهش یابد.

وجود دو سامانه پیامکی برای شکایات

در باره راهکارهای اعتراضی نیز این حقوقدان به سامانه ارتباطی شهرداری اشاره می‌کند: می‌گویند: شهرداری با ایجاد دو سامانه پیامکی این امکان را به شهروندان داده

شهرزاد

تخلف مسدود کردن معابر از نگاه حقوقدانان

سد معاش، معبر قانون گریزی

◀ سد معبر، تعرض به حقوق شهروندی است

است که در صورت عدم رضایت از وجود هر گونه مانع به سامانه ۱۳۷ یا ۱۸۸۸ شکایت خود را اعلام کنند و شهرداری موظف به پیگیری این شکایات است. ناگفته نماند رفتاری که جرم باشد دیگر ربطی به شهرداری ندارد و برای پیگیری باید به دادگستری مراجعه کرد.

آیامعالج ساختمانی هم جز ومصدق های سد معبر است

ناصر چویدار: با توجه به این که سد معبر در قانون مجازات اسلامی جرم است، باید برای اشغال زایی چاره‌ای اندیشید تا رفتار مجرمانه در شهر به امری عادی تبدیل نشود

می‌توان: از یک چهارم فضای پیاده‌رو یا حتی فضاهای هوایی استفاده کرد تا مزاحمتی برای سایرین ایجاد نشود و اگر بیش از این اندازه شد شهرداری موظف است با این افراد برخورد کند.

آیامعاز دارا هم اجازه استفاده معابر عمومی ندارند؟

بسیار دیدهایم که برخی از افراد مانند لاستیک‌فروشان، سوپرمارکتی‌ها و... بخشی از پیاده‌رو را به وسایل خود اختصاص می‌دهند. به گفته این حقوقدان، هیچ کس بدون مجوز اجازه قرار دادن حتی یک مندلسلی در معابر عمومی را ندارد و هرگز به این قشر مجوز قرار دادن کالاهایشان در معابر عمومی داده نمی‌شود، بنابراین این عمل خلاف قانون است.

در صورت عدم رضایت از وجود هر گونه مانع به سامانه ۱۳۷ یا ۱۸۸۸ شکایت خود را اعلام کنند و شهرداری موظف به پیگیری این شکایات است. ناگفته نماند رفتاری که جرم باشد دیگر ربطی به شهرداری ندارد و برای پیگیری باید به دادگستری مراجعه کرد.

آیامعالج ساختمانی هم جز ومصدق های سد معبر است

یکی از مشکلات شهروندان مزاحمت وسایل ساختمانی است که عبور و مرور را بسیار سخت می‌کند. تدین در این باره تصریح می‌کند که اگر هنگام

ساختمان سازی، مصالحی در معابر عمومی قرار داشته باشد، مصداق سد معبر است زیرا فضای عمومی را به اشغال خود در آورده است و با عوامل آن برخورد می‌شود. هنگام ساختمان‌سازی نباید فضای عمومی را به اشغال خود در آورد و تنها با کسب اجازه از شهرداری

می‌توان: از یک چهارم فضای پیاده‌رو یا حتی فضاهای هوایی استفاده کرد تا مزاحمتی برای سایرین ایجاد نشود و اگر بیش از این اندازه شد شهرداری موظف است با این افراد برخورد کند.

آیامعاز دارا هم اجازه استفاده معابر عمومی ندارند؟

بسیار دیدهایم که برخی از افراد مانند لاستیک‌فروشان، سوپرمارکتی‌ها و... بخشی از پیاده‌رو را به وسایل خود اختصاص می‌دهند. به گفته این حقوقدان، هیچ کس بدون مجوز اجازه قرار دادن حتی یک مندلسلی در معابر عمومی را ندارد و هرگز به این قشر مجوز قرار دادن کالاهایشان در معابر عمومی داده نمی‌شود، بنابراین این عمل خلاف قانون است.

که آیا فروشنده‌گان مترو هم سد معبر می‌کنند، توضیح می‌دهد: این عمل عرفاً سد معبر است زیرا از آن جای که مترو نیز یک معبر عمومی است و حضور دستفروش‌ان باعث می‌شود تردد در یک مکان عمومی سخت شود، جرم است آن هم از جرایم مشهود که نیروی انتظامی می‌تواند بدون دستور قضائی مانع کارشان شود.

یکی از سوالات اساسی در موضوع سد معبر عدم برخورد مأموران شهرداری به خصوص با مغازه‌داران است. آیا شهرداری می‌تواند اقدام در چارچوب وظایف خود شانه خالی کند؟ چویدار در پاسخ به این سوال می‌گوید: برخورد شهرداری مقوله دیگری است. ما در کتاب قانون، قوانین بسیاری را وضع کرده‌ایم که به علت عدم اجرا در حقیقت متروک شده‌اند. ما در جامعه‌ای زندگی می‌کنیم که در اجرای قانون کم‌کاری بسیاری است که بخشی از آن به مسائل فرهنگی بازمی‌گردد. سد معبر یکی از مصداق‌های قانون گریزی ما است ولی شهرداری هم نباید از این موضوع غافل بماند و باید این نوع هنجار شکنی‌های اجتماعی را برخورد کند.

نیاز مندر هنگ سازی هستی

این وکیل دادگستری با اشاره به راهکارهای مقابله با چنین مشکلاتی گفت: در درجه نخست باید ضعف‌هایی را که در اجرای قانون وجود دارد، در ظرف کنیم و امر این جز در قالب آموزش امکان پذیر نیست، آن هم از سنین پایین دبستان و کودکتان تا کودکتان از همان ابتدا ایمازوند که قانون را رعایت کنند و به نوعی قانونمداری به شکل یک هنجار پریشان درونی شود. البته نافته نماند که نهادهای نظارتی باید نظارت بیشتری داشته باشند و به نحو احسن به وظیفه‌شان عمل کنند.

با توجه به شرایط اقتصادی دستفروش‌ها چه در خیابان و چه در مترو برخورد با آنها و ممانعت از فعالیت‌شان مانع تأمین مایحتاج زندگیشان خواهد شد، به همین دلیل چویدار تأکید می‌کند: با اشغال زایی می‌توان بخش عظیمی از مشکلات را حل کرد. عمدتاً فروشندگان مترو به دستفروش‌ها و حتی کسانی که به تددگی روی آورده‌اند، به علت ندانستن شغل است که این روزها فکر مشکل بیکاری بسیار مورد توجه دولت قرار گرفته است. با توجه به این که سد معبر در قانون مجازات اسلامی جرم است، باید برای اشغال زایی چاره‌ای اندیشید تا رفتار مجرمانه در شهر به امری عادی تبدیل نشود.

توضیح داد: بسیار دیده شده اجناس فروشندگان را توقیف کرده‌اند و این عمل در برابر کسانی که مقاومت نمی‌کنند جایز نیست.

مزاحمت در مترو و شاکي خصوصی دیدن حضور پررنگ فروشندگان مترو جزو لاینفک مترو سواری است و گاهی تردد مسافران را با مشکل مواجه می‌کند.

نیکیخت معتقد است که چنانچه سد معبر کردن مانند خرید و فروش‌ها در واگن‌های مترو موجب اذیت و ضرر و زیان به سایرین شود، می‌توان از این افراد به عنوان مزاحم و نه سد معبر یاد کرد، البته در مورد سد معبر اگر شاکي خصوصی وجود داشته باشد، عملاً باید طرح شکایت صورت بگیرد که اگر موضوع سد معبر باشد جز استلاف وقت برای شاکي و دادگستری چیزی را به همراه نخواهد داشت ولی در صورتی که در کنار سد معبر ایجاد مزاحمت کند، هر کسی از این عمل ضرر ببیند می‌تواند علیه متخلفان به عنوان ایجاد مزاحمت شکایت کند و این شکایت نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شهرداری موظف به برخورد است

ناصر چویدار، وکیل دادگستری نیز در گفت‌وگو با «شهروند» معتقد است: مسیری که مورد استفاده عموم است، معبر تلقی می‌شود و اگر کسی مانع تردد افراد یا وسایل نقلیه شود، سد معبر کرده که در قانون مجازات اسلامی آمده است و شهرداری موظف است با این افراد برخورد کند.

این وکیل دادگستری در پاسخ به این سوال

ذکر است که مشابه این مسابقات در بسیاری از کشورهای توسعه یافته به منظور توسعه علمی و فنی داری همواره برگزار می‌شود و لذا برگزاری این مسابقه در ایران برای نخستین بار از اهمیت بسیاری برخوردار است و امیدوارم این اقدام ارزشمند ادامه یابد.

اشاره کردید که تیم‌ها بین ۲ تا ۶ نفر بودند، اگر چه شما با چند نفر در مسابقات شرکت کرد؟

ما یک تیم هفتمه مستقل بودیم، دوستان خوبم سرکار خانم سحر علویانی، آقایان ناصر قفلگری جداری، پرهام زاهدی، جاوید لکناهو، محمدحسین پرندوش و اینجانبه باید از زحمات تمام این دوستان بالاخص خانم سحر علویانی که به اتفاق ایشان در مراحل نیمه‌نهایی و نهایی دفاع شفاهی پرداختیم، سپاسگزار می‌کنم. البته در مرحله نخست دفاع شفاهی علاوه بر ما دو نفر، آقایان جداری و زاهدی نیز به دفاع شفاهی پرداختند.

علت موفقیت تیم خود را در چه می‌دانید؟

به نظر می‌رسید به موفقیت باید توانایی‌های اعضای تیم بتواند در حد کمال بروز پیدا و به ثمر نشینند و این موضوع نیازمند زمینه‌ای است، این زمینه از روحیه تیمی و نگرش مشترک تشکیل می‌شود. صرفاً تلاش و استعداد کافی نیست، بلکه اعضای هر گروهی برای هر هدفی باید کار مشترک را با یک بینش مشترک پیش ببرند. در هر مسأله‌ای ما معتقد بودیم که برای یک نفر یک راه است ولی برای تیم راه‌های بی‌شمار. علاوه بر آن، اعضا باید توانایی بخشش داشته باشند، مسیر گروهی ما هم‌راه تلاش

محمد صالح نیکیخت: مجموعه اقدامات شهرداری برای رفع سد معبر باید در حیطه وظایف خود باشد؛ هر چند بسیار دیده شده که از حیطه وظیفه خود خروج به دستفروش‌ان خسارت‌های بسیاری وارد کرده‌اند که این امر یک تخلف است

سد معبر جرم و قانون گریزی است، اما باید مسأله دستفروش‌ان با نگاهی انسانی مورد کنکاش قرار گیرد، زیرا اگر نیاز مالی، فقر و بیکاری نبود مجبور می‌شدند نوعی نمی‌شدند. بنابراین دستفروش‌ان بیش از آن که به دنبال سلب آرامش باشند، نیازمند تأمین مایحتاج زندگی هستند تا به دام مفاسد چون اعتیاد و تن‌فروشی و... نیفتند. اما بیشترین برخورد‌ها از سوی مأموران شهرداری با این قشر از جامعه صورت می‌گیرد و ساختن ساز و مغازه‌دار در امنیت کامل عبور و مرور شهروندان می‌شوند. شاید نخستین گام مهم‌ترین اقدام در برخورد با این معضل، رفع رفتار نودگانه و تلاش برای ساماندهی دستفروش‌ان باشد. پاک کردن صورت مسأله راه‌حل نیست.

گزارش

شهروند حقوقی یکی از اتفاقات مهم حقوقی کشور در چند ماه اخیر برگزاری مسابقات داری تجاری توسط مرکز داری اتاق بازرگانی ایران با همکاری مرکز منطقه‌ای داری تهران برای نخستین بار در ایران بود. با توجه به اهمیت علمی و عملی این مسابقات در فضای حقوقی کشور و استقبال گسترده‌ای که از آن شد، با سرگروه تیم برگزارنده بهترین دفاع شفاهی در مرحله نهایی مسابقات سیدایمان محمدیان وکیل دادگستری (با ه گفت‌وگو نشستیم.

شرایط شرکت در این مسابقه و نحوه

برگزاری آن چگونه بوده است؟

دانشجویان و فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و دکتری از حقوق حق شرکت در مسابقه داشته دانشجویان کارشناسی به شرط آن که اکثریت گروه حداقل دانشجوی کارشناسی باشند، می‌توانستند نام کنند. دینگر شرکت کنندگان، کارآموزان و کالست و وکلای دادگستری (با حداکثر پنج سال سابقه و کالت) بودند. تیم‌ها حداقل ۲ نفر و حداکثر هفتمه بودند و از طرف هر تیم دو نفر به عنوان سخنران توسط سرگروه تیم انتخاب شدند. تیم‌های شرکت کننده می‌توانستند مستقل بوده و از طرف موسسات حقوقی، دفاتر حقوقی و دانشگاه‌ها باشند. تاریخ ۲۵ آذرماه ۹۴ ثبت‌نام به عمل آمد و در تاریخ ۱ بهمن ۹۴ پرونده‌های فرضی به عنوان مسأله مسابقه در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفت. سپس تاریخ ۲۰ بهمن ماه به تیم‌ها مهلت داده شد که لواحق خود را در مقام خواهان نوشته و تقدیم مرجع برگزار کنند. نیامند، به قید قرعه برای هر تیم رقیبی مشخص شده بود و لایحه خواهان تیم رقیب به وی تعلق گرفت. سپس تا